

بازرسی

اهالی خانه در چالش پیشرفت و آگاهی

مسابقه شبکه یک با اجرای امیرمحمد زند در فضای ایرانی مسأله توسعه کشور را محور قرار داده است

۸ صفحه

وقتی صاحب حرم تورا فرامی خواند

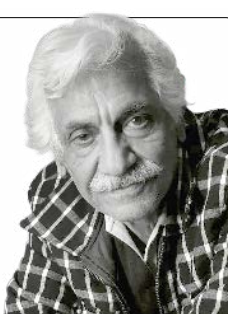
پیاده روی اربعین یک حظ معنوی اولی است، اما در این راه می توان از هنر ایرانی هم حظ بصری برد

۱۱

عاشق صحنه پهلوان تصویر

حسین خانی بیک، بازیگر خاطره ساز تئاتر، سینما و تلویزیون چراغ عمر پرنهرش در ۸۳ سالگی خاموش شد

۱۰

بی رودر بایستی حرف می زنیم!

تهیه کننده برنامه «سلام تهران» افزوده شدن بخشی نمایشی به این برنامه صبحگاهی را تشریح کرد

۷

زاویه دید

هما شرام بحث گروه فرهنگ و رسانه

ابوعلی حسین بن عبا... این سینا، فیلسوف و پزشک نامدار ایرانی و از معدود اندیشمندانی است که در چندین دانش یا به عبارت بهتر در تمامی علوم منقول و معقول روزگار خود سرآمد بود.

او در مغرب زمین به امیر پزشکان ملقب بود و از همان کودکی نبوغ خود را در فراگیری علوم مختلف نشان داد؛ البته علت این امر را می توان در علم دوستی پدرش دانست که در تعلیم و تربیت او کوشش بسیاری کرد و اندیشمندان مختلف را به خانه خود فرا خواند. پدر این سینا فردی فرهیخته بود که امارت یکی از ولایات سامانیان را به عهده داشت. این سینا در صرف و نحو، ریاضیات و منطق سرآمد بود و به فراگیری مابعدالطبیعه و پزشکی نیز روی آورد. به این ترتیب او خیلی زود پزشکی حاذق شد و توانست بیماری نوح بن منصور سامانی را درمان کند و به پاس خدماتش اجازه یافت از کتابخانه نوح بن منصور سامانی استفاده کند.

غرق در کتاب های عصر خویش

او در این کتابخانه با دریایی از کتب گوناگون روبه رو شد که پیش از آن هرگز نامی از آنها نشنیده بود. سپس روزی از او نوح بن منصور دستور خواست که به کتابخانه شان بروم و آنچه از کتاب های پزشکی در آنجا هست بخوانم. پس مرا دستوری داد و به سرائی اندر شدم که... صندوق های کتاب بود که روی هم انباشته بودند؛ در یک خانه کتاب های تازی و شعر، در دیگری فقه... پس کتاب هایی یافتیم که نام آنها به بسیاری از مردم نرسیده بود و من هم پیش از آن ندیده بودم و پس از آن هم ندیدم. کتابخانه سامانیان مملو از کتب ادیان گوناگون در زمینه های مختلف علمی بود و این سینا با مطالعه این کتب توانست با آموزه های آنان آشنا شود. از این رو و بنابر عقیده او که انسان برای رسیدن به معرفت باید از هر راهی، حتی تفسیر کتب مقدس استفاده کند، توانست به اصولی دست یابد که بیانگر اصل و اساس مشترک تمامی ادیان است. این اصل در این عبارت خلاصه می شود که عبادت و اعمال دینی باعث به وجود آمدن محبت و شوق میان نفوس آدمیان و خداوند می شود. این محبت قوه محرکه و به وجود آورنده جهان آفرینش و عشقی دوسویه میان خداوند و انسان است.

اصل مشترک ادیان و حکمت مشرقیه

با پی بردن به این اصل مشترک ابن سینا در همان اوان جوانی توانست به فلسفه جدیدی دست یابد که بعدها ساختار فکری او را از سوی فلسفه مشاء به سوی حکمت

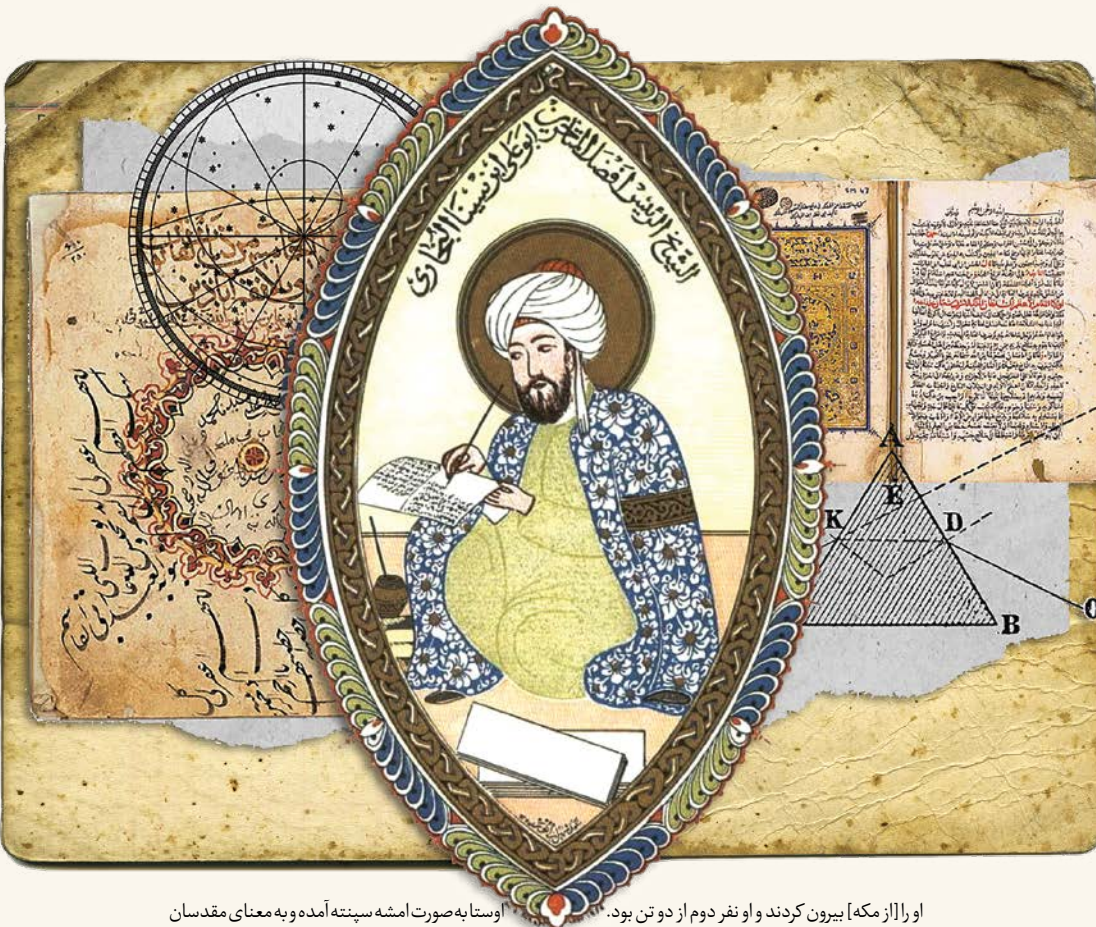
در روز بزرگداشت ابوعلی سینا بررسی شد

اعتلای اسلام با حکمت ایرانی

اگرچه نام ابن سینا در اذهان با علم پزشکی گره خورده، اما او بزرگ ترین فیلسوف اسلامی است که نظریاتش در غرب و شرق گسترش یافته است

تلفیق حکمت ایرانی و دین اسلام

در میان آثار فلسفی ابن سینا آثاری وجود دارد که به داستان های رمزی موسومند و حکمت مشرقیه پایه و اساس آنها محسوب می شود. این داستان ها نشان دهنده تعلق خاطر او به سیر و سلوک عرفانی و دربردارنده تجارب روحانی وی هستند. ابن سینا در رساله «العشق» خود عشق را در تمامی موجودات ساری و جاری دانسته و تمام موجودات را دارای عشق غریزی به حق مطلق می داند و در کتاب «اشارات» ذیل عنوان مقامات العارفین ذکر می کند عارف کسی است که فکر خود را متوجه عالم قدس کرده تا نور حق بر باطنش بتابد. با آن که ابن سینا در آثار رمزی خود اشارات زیادی به عشق می کند، نمی توان او را در جرگه عارفان وارد کرد و مباحث او را مباحث عرفانی نامید. ابن سینا نخستین کسی است که بین حکمت ایرانی و دین اسلام تلفیق ایجاد کرد. او مسلمان شیعه بود و در زندگنامه خود می گوید هر جا در مسائل علمی به مشکل سختی برخورد می کرد که توان حل آن را نداشت، با خواندن نماز، گره کار بر او گشوده می شد و خداوند سبحان به او یاری می رساند. حتی زمانی که عده ای به وی تهمت کفر زدند، او از خود دفاع کرد و شعر کفر جوینی گزاف و آسان نبود/ محکم تر از ایمان من ایمان نبود/ در دهر چو من یکی و او هم کافر/ پس در همه دهر یک مسلمان نبود. بوعلی در دوره حکومت سامانیان می زیست و سعی داشت اسلام را در میان نومسلمان ایرانی حفظ کند؛ چرا که سامانیان خود وارث فرهنگ ملی ایرانیان می دانستند و بر این ادعا بودند که از اخلاف بهرام چوبین هستند. آنها در

اوستا به صورت امشه سپینه آمده و به معنای مقدس بی مرگ یا جاوداتان مقدس است. آنها نماد صفات برجسته اهورامزدا هستند که در ابتدای دین زرتشتی صفتی مجرد بودند و در دوران زرتشتی گری متأخر تجسم یافتند و در قالب فرشتگان یا ایزدان بزرگ دین زرتشتی درآمدند که یاری کننده مؤمنان به شمار می روند. از آنجا که اعراب سکینه را ملانکه و ایرانیان امشاسپندان می نامند، می توان سکینه را فرشته یاری رسان خداوند دانست که در نظام فرشته شناسی ابن سینا همان عقل فعال، کمک کننده و یاری رساننده ی نوع بشر است. او فرشته در داستان بنی یقظان ابن سیناست که او را به سوی مشرق نورانی دعوت می کند.

او را [از مکه] بیرون کردند و او نفر دوم از دو تن بود. آنگاه که در غار [نورا] بودند وقتی به همراه خود می گفت اندوه مدار که خدا یا ماست. پس خدا آرامش خود را بر او فرو فرستاد و او را با سیاهیانی که آنها را نمی دیدید تأیید کرد... [۹:۴۰] در احادیث سکینه حالتی تشخیص یافته می گیرد. از این رو در حدیثی که از امام رضا (ع) روایت شده آمده است: «سکینه بادی است ملایم و مساعد که از بهشت خارج می شود. صورت انسانی دارد که با انبیا است و آن همان است که بر ابراهیم هنگام ساخت کعبه نازل شد و محل و جدول اساس خانه را تعیین کرد و ابراهیم بنا بر آن اساس قرار داد.» بنا به گفته ابن سینا، ایرانیان این قوه را امشاسپندان می نامند. نام امشاسپندان در

راز سکینه و نظام فرشته شناسی ابن سینا

نام سکینه در اسلام و خصوصاً در قرآن بارها ذکر شده است. در قرآن این نام به معنای آرامش و در احادیث نیز به آن اشاره شده است. سکینه در قرآن، آرامشی است که خداوند آن را برای یاری رساندن به مؤمنان می فرستد. در این حالت می توان از این کلمه معنایی انتزاعی مستفاد کرد یا حالتی اسمی. «آنگاه خدا آرامش خود را بر فرستاده خود و بر مؤمنان فرود آورد و سیاهیانی فرو فرستاد که آنها را نمی دیدند و کسانی را که کفر ورزیدند عذاب کرد و سزای کافران همین بود.» [۹:۲۶] «اگر او [پیامبر] را یاری نکند قطعاً او را یاری کرد. هنگامی که کسانی که کفر ورزیدند

پی آن بودند که در میان ایرانیان مشروعیت ملی پیدا کنند و در بزرگداشت آیین های ایرانی کوشا بودند.

عقل فعال ابن سینا در فلسفه ایرانی

در چنین محیطی ابن سینا کوشش کرد که با پی ریزی طرحی نو که همان عقل فعال در فلسفه است، رابطی بین دین اسلام و حکمت ایرانیان کهن به وجود آورد و به این وسیله دین اسلام را زنده نگه دارد. عقل فعال در فلسفه مشرقی او که تأویلی برای سکینه در قرآن بود، در فلسفه حکیمان مثاله بعد از او هم زنده ماند و آنها نیز به این قوه اشاره کردند. سهروردی که خود را وارث فلسفه ابن سینا می دانست، از این قوه در داستان صفر سیمرغ خود نام برده است. در نظر او سکینه یکی از احوالاتی است که می تواند به مقام تبدیل شود و عارف سالک در راه سلوک خود به آن دست می یابد. در این حال عارف نورهای عظیم می بیند و صداهای لطیف از بهشت می شنود و قادر است از غیب خبر یابد. سهروردی که رهرو راهی بود که ابن سینا آن را آغاز کرده بود، بنیانگذار فلسفه ای شد که ادامه دهنده حکمت مشرقی ابن سینا به شمار می رفت. سهروردی نام ابن فلسفه را حکمت اشراق نهاد؛ فلسفه ای که بین دو سنت ایرانی-اسلامی تلفیق بیشتری ایجاد می کرد. ابن سینا طب را نیز فرا گرفت و پزشکی حاذق شد و سپس به مطالعه فلسفه اقبالی تمام نشان داد. اندیشه فلسفی ابن سینا تأثیر زیادی بر تفکر فلسفی اسلامی و فلسفه اروپایی گذاشت. او را بزرگ ترین متفکر و فیلسوفی می دانند که در عالم اسلام ظهور کرده است.

منابع:

- تاریخ فلسفه اسلامی، هانری کرین، ترجمه جواد طباطبایی، انتشارات کویر ۱۳۸۰
- ادیان آسیایی، مهرداد بهار، نشر چشمه ۱۳۷۵
- مجموعه مصنفات شیخ اشراق، جلد سوم، سید حسین نصر، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ۱۳۸۰
- سه حکیم مسلمان، سید حسین نصر، ترجمه احمد آرام، چاپ پنجم، انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۸۲
- عیون الاخبار الرضا، شیخ صدوق ابن بابویه، ترجمه حمیدرضا مستفید و علی اکبر غفاری، نشر صدوق ۱۳۷۲
- ابن سینا و جنبش های باطنی، به کوشش محمد کریمی اصل، انتشارات کویر ۱۳۸۳
- ابن سینا و تمثیل عرفانی، هانری کرین، ان شاء... رحمتی، انتشارات جامی ۱۳۸۷
- عقلانیت اشراقی در اندیشه فلسفی ابن سینا، محمد مهدی گرجیان، سید محمود موسوی، معصومه اسماعیلی، فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه قم، سال چهارم، شماره اول.